

Zbiór Orzeczeń

OPINIA RZECZNIKA GENERALNEGO
PEDRA CRUZA VILLALÓNA
przedstawiona w dniu 27 czerwca 2013 r.¹

Sprawa C-166/12

**Radek Časta
przeciwko
Česká správa sociálního zabezpečení**

[wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez Krajský soud v Praze (Republika Czeska)]

Urzednicy Unii Europejskiej — Artykuł 11 ust. 2 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego urzedników Wspólnot Europejskich — Emerytury — Uprawnienia emerytalne nabyte w systemie krajowym — Przeniesienie do systemu emerytalnego Unii — Wartość kapitałowa praw do emerytury — Artykuł 34 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej

1. Niniejsze postępowanie daje Trybunałowi możliwość zajęcia się po raz pierwszy zmienionym na mocy rozporządzenia nr 723/2004² brzmieniem art. 11 ust. 2 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego urzedników Wspólnot Europejskich (zwanego dalej „regulaminem pracowniczym”)³. Przepis ten przyznaje urzednikom, którzy po zakończeniu działalności zarobkowej w państwie członkowskim podejmują służbę w Unii, możliwość przekazania Unii wartości kapitałowej ich praw do emerytury nabytych w państwie członkowskim. W niniejszej sprawie zwrócono się do Trybunału o wyjaśnienie, co należy rozumieć pod pojęciem „wartości kapitałowej praw do emerytury” i jakie ewentualne granice przepis ten wyznacza państwom członkowskim w odniesieniu do obliczania tej wartości.

2. Pytania te powstają w związku z podjęciem służby w Unii przez obywatela czeskiego uczestniczącego w czeskim systemie ubezpieczenia emerytalnego, któremu na jego wniosek o dokonanie transferu praw do emerytury czeski organ ubezpieczenia społecznego zaproponował dokonanie transferu na rzecz Unii sumy pieniężnej, która odpowiada kwocie mniejszej niż 50% zapłaconych za niego składek.

1 — Język oryginału: niemiecki.

2 — Rozporządzenie Rady (WE, Euratom) nr 723/2004 z dnia 22 marca 2004 r. zmieniające Regulamin pracowniczy urzedników Wspólnot Europejskich oraz Warunki zatrudnienia innych pracowników Wspólnot Europejskich (Dz.U. L 124, s. 1).

3 — Wprowadzony na mocy rozporządzenia Rady (EWG, Euratom, EWWiS) nr 259/68 z dnia 29 lutego 1968 r. w sprawie ustanowienia regulaminu pracowniczego urzedników Wspólnot Europejskich i warunków zatrudnienia innych pracowników tych Wspólnot oraz w sprawie wprowadzenia szczególnych środków mających tymczasowo zastosowanie do urzedników Komisji Europejskiej (warunki zatrudnienia innych pracowników) (Dz.U. L 56, s. 1).

I – Ramy prawne

A – Prawo Unii

3. Artykuł 11 ust. 2 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego w brzmieniu mającym zastosowanie w sporze zawisłym przed sądem krajowym stanowi:

„W odniesieniu do urzędnika, który podejmuje służbę we Wspólnotach po:

- zakończeniu służby w administracji rządowej albo w organizacji krajowej lub międzynarodowej; lub
- wykonywaniu działalności zawodowej na podstawie zatrudnienia lub na własny rachunek;

po powołaniu, ale przed nabyciem uprawnień do wypłaty emerytury za wysługę lat w rozumieniu art. 77 regulaminu pracowniczego, może zlecić wypłatę na rzecz Wspólnot wartości kapitałowej uaktualnionej z datą faktycznego przekazania praw nabytych do emerytury za wysługę lat z tytułu takiej służby lub działalności [...].

Urzednicy mogą korzystać z tego uzgodnienia wyłącznie raz w stosunku do każdego państwa członkowskiego oraz danego systemu emerytalnego”.

4. Zdanie podrzędne znajdujące się w akapicie pierwszym po tiret drugim „po powołaniu [...] może [...] z datą faktycznego przekazania praw nabytych do emerytury” zostało wprowadzone na mocy rozporządzenia nr 723/2004. Z mocą od dnia 1 maja 2004 r.⁴ zastąpiło ono użyte wcześniej wyrażenie „przy powołaniu go na urzędnika na czas nieokreślony może zlecić wpłatę na rzecz Wspólnot ekwiwalentu aktuarialnego albo zryczałtowanej wartości wykupu praw do emerytury, które nabył z tytułu takiej działalności”.

B – Prawo krajowe

5. Kompleksowe regulacje prawne dotyczące czeskiego ubezpieczenia emerytalnego są rozmieszczone w wielu aktach prawnych. Dla niniejszej sprawy zasadnicze znaczenie mają ustawa nr 589/1992 o składkach na ubezpieczenie społeczne oraz o składkach na państwową politykę zatrudnienia, ustawa nr 155/1995 o ubezpieczeniu emerytalnym oraz rozporządzenie rządowe nr 587/2006 określające szczegółowe zasady wzajemnego transferu uprawnień emerytalnych z systemem emerytalnym Wspólnot Europejskich.

1. W przedmiocie emerytury

6. Zgodnie z ustawą nr 589/1992 składkę na czeskie ubezpieczenie emerytalne odprowadza zarówno zakład pracy, jak i pracownik. Stawka procentowa składki pracodawcy wynosiła w latach 1996–2004 19,5%, a od 2004 r. – 21,5% podstawy wymiaru. Pracownik musiał odprowadzać w tym okresie 6,5% podstawy wymiaru. Podstawa wymiaru składki dla pracodawcy stanowi sumę podstaw wymiaru wszystkich zatrudnionych przez niego pracowników (§§ 3–5 ustawy nr 589/1992).

7. W celu obliczenia wysokości emerytury sumowana jest kwota bazowa, mająca tę samą wysokość dla wszystkich uprawnionych, oraz kwota zmienna, która zależy od całkowitego okresu ubezpieczenia uprawnionego oraz od kwoty tak zwanej podstawy wymiaru (§§ 33–36 ustawy nr 155/1995).

⁴ — Artykuł 2 rozporządzenia nr 723/2004.

8. Zgodnie z § 34 ust. 1 ustawy nr 155/1995 wysokość kwoty zmiennej emerytury za każdy rok okresu ubezpieczenia wynosi 1,5% podstawy wymiaru za miesiąc. Okresy, w których ubezpieczony nie osiągnął dochodu podlegającego zaliczeniu (tak zwane okresy zastępcze – przykładowo okres sprawowania opieki nad małoletnimi dziećmi, studia itd.) są zaliczane do okresu ubezpieczenia na poziomie jedynie 80%.

9. Podstawa wymiaru oparta jest na indywidualnym wskaźniku podstawy wymiaru pracownika. Zgodnie z § 16 ustawy nr 155/1995 jest nią miesięczna średnia wyliczona w oparciu o dochód podlegający składkom emerytalnym za cały okres ubezpieczenia, ale maksymalnie za ostatnie 30 lat⁵. Na podstawie wymiaru składa się indywidualny wskaźnik podstawy wymiaru przyjmowany w całości do kwoty 10 000 CZK, w wysokości 30% w odniesieniu do kwoty powyżej 10 000 CZK, lecz poniżej 24 800 CZK, oraz w wysokości 10% w odniesieniu do kwoty powyżej 24 800 CZK (§ 15 ustawy nr 155/1995). Zastępcze okresy ubezpieczenia zaliczają się do okresu ubezpieczenia. Dla potrzeb obliczenia indywidualnego wskaźnika podstawy wymiaru okres referencyjny skraca się o tak zwane okresy wykluczone, które zasadniczo zbiegają się z zastępczymi okresami ubezpieczenia.

2. W przedmiocie transferu praw do emerytury

10. Zgodnie z § 105a ust. 1 i 4 nr 155/1995 ustawy o ubezpieczeniu emerytalnym, który ma wdrażać wymogi wynikające z regulaminu pracowniczego, osoby ubezpieczone, które zostają urzędnikami lub innymi pracownikami Wspólnot lub ich instytucji i które zakończyły zatrudnienie w Republice Czeskiej, są uprawnione do żądania transferu swoich uprawnień emerytalnych nabytych w Republice Czeskiej do systemu emerytalnego Wspólnoty, jeżeli czeski system emerytalny nie przyznaje im prawa do emerytury, przy czym „uprawnienia emerytalne oznaczają kwotę pieniężną wyliczoną jako ekwiwalent aktuarialny, zależny od zaliczonego okresu ubezpieczenia oraz podstaw wymiaru”.

11. Szczegółowe postanowienia dotyczące transferu uprawnień emerytalnych urzędnika podejmującego służbę w Unii Europejskiej zawiera czeskie rozporządzenie nr 587/2006. Jego § 2 reguluje obliczanie kwoty praw do emerytury nabytych w Republice Czeskiej podlegającej transferowi. Ma on następujące brzmienie:

- „1. Sumę pieniężną ustaloną jako wartość uprawnień emerytalnych nabytych w Republice Czeskiej podlegającą transferowi oblicza się poprzez pomnożenie wartości jednostkowej przyszłej emerytury przez sumę przewidywanej kwoty zmiennej emerytury i proporcjonalnej części kwoty bazowej emerytury.
2. Przewidywaną kwotę zmienną emerytury oblicza się według metody określonej w § 34 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu emerytalnym w ten sposób, że okres ubezpieczenia i podstawę wymiaru ustala się w rozstrzygającej dacie; rozstrzygająca data oznacza datę wystąpienia z wnioskiem o przeniesienie uprawnień emerytalnych do właściwej instytucji Wspólnot Europejskich [...]. Do celów ustalenia indywidualnego wskaźnika podstawy wymiaru okres ubezpieczenia w systemie emerytalnym Wspólnot Europejskich uznaje się za okres wyłączony [...].
3. Część proporcjonalną kwoty bazowej emerytury oblicza się, mnożąc kwotę bazową emerytury mającą zastosowanie w rozstrzygającej dacie przez ułamek, który stanowi okres ubezpieczenia przebyty w ramach czeskiego ubezpieczenia emerytalnego w rozstrzygającej dacie w stosunku do wszystkich okresów ubezpieczenia przebytych w ramach czeskiego ubezpieczenia emerytalnego w rozstrzygającej dacie i okresów ubezpieczenia przebytych od rozstrzygającej daty do dnia, w którym wnioskujący o przeniesienie praw emerytalnych [...] osiągnie wiek emerytalny na podstawie przepisów obowiązujących w rozstrzygającej dacie [...].

5 — Wartość jest aktualizowana pod względem czasowym na dzień obliczenia, w oparciu o indeks przeciętnego wzrostu wynagrodzenia.

4. Wartość jednostkową przyszłej emerytury ustala się według wieku wnioskodawcy w rozstrzygającej dacie [...] według obowiązujących w rozstrzygającej dacie tabel śmiertelności oraz 70% wartości maksymalnej stopy technicznej określonej w szczególnym przepisie prawnym do celów ubezpieczenia [...].
5. Do celów ustalenia jednostkowej wartości przyszłej emerytury stosuje się tabele śmiertelności ministerstwa pracy i spraw społecznych, jednolite dla mężczyzn i kobiet, ustalane zawsze na okresy wynoszące pięć kolejnych lat kalendarzowych.
6. Sumę pieniężną obliczaną na podstawie ust. 1–5 powiększa się o określoną kwotę z tytułu odsetek od sumy pieniężnej obliczonej na podstawie ust. 1–5 za okres od rozstrzygającej daty do dnia poprzedzającego dzień przekazania sumy pieniężnej [...] na konto systemu emerytalnego Wspólnot Europejskich [...].”.

12. Załącznik do rozporządzenia nr 587/2006 zawiera wzór do obliczania wartości jednostkowej przyszłych świadczeń emerytalnych. Maksymalna techniczna stopa odsetek jest określana w art. 12 ust. 1 zdanie pierwsze rozporządzenia nr 434/2009 w zależności od rentowności obligacji państwowych.

II – Okoliczności faktyczne i postępowanie przed sądem krajowym

13. R. Časta jest urzędnikiem Komisji Europejskiej. Przed podjęciem tej służby w dniu 1 grudnia 2006 r. uczestniczył, według informacji przedstawionych przez sąd odsyłający, przez prawie dziesięć lat, a mianowicie od dnia 1 października 1996 r.⁶, w czeskim systemie ubezpieczenia emerytalnego i do tego systemu były za niego odprowadzane stosowne składki.

14. W dniu 28 listopada 2008 r. R. Časta zwrócił się do Komisji Europejskiej na podstawie art. 11 ust. 2 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego o dokonanie transferu praw do emerytury nabytych w Republice Czeskiej. Komisja przekazała ten wniosek czeskiemu organowi ubezpieczenia społecznego, Česká správa sociálního zabezpečení (zwanemu dalej „pozwanym w postępowaniu przed sądem krajowym”) w dniu 27 marca 2009 r.

15. W dniu 8 lutego 2011 r. pozwany w postępowaniu przed sądem krajowym wydał decyzję, w której zaproponował R. Častie dokonanie transferu kwoty 523 584 CZK. Kwota ta stanowi 48,26% składek odprowadzonych do tego dnia za R. Časta (1 084 922,05 CZK⁷).

16. Pozwany w postępowaniu przed sądem krajowym wyliczył zaproponowaną kwotę w oparciu o § 105a ustawy nr 155/1995 według stanu obowiązywania na dzień złożenia wniosku oraz w oparciu o § 2 rozporządzenia nr 587/2006.

17. R. Časta wniósł odwołanie od tej decyzji. Jego zdaniem metoda wyliczania określona w czeskim prawie narusza art. 11 ust. 2 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego w związku z art. 10 WE (obecnym art. 4 ust. 3 TUE). Podlegająca transferowi kwota musi odpowiadać co najmniej w przybliżeniu łącznej kwocie odprowadzonych składek lub ją przekraczać. Utrzymuje on również, że ma miejsce naruszenie zasady równego traktowania. Ponadto R. Časta podnosi, że przy wyliczaniu jego praw nie został uwzględniony okres jego uczestnictwa w systemie emerytalnym Wspólnoty Europejskiej.

6 — R. Časta wylicza okres swojego ubezpieczenia na 17 lat i 259 dni. Różnice może wyjaśniać to, że sąd odsyłający ostatecznie nie wziął pod uwagę bezskładkowych okresów ubezpieczenia.

7 — Kwota została wyliczona przez sąd odsyłający. R. Časta wskazał przed sądem kwotę 1 124 633,40 CZK.

18. W dniu 10 maja 2011 r. pozwany w postępowaniu przed sądem krajowym oddalił odwołanie. W dniu 12 maja 2011 r. R. Časta wniósł do Krajský soud v Praze skargę o stwierdzenie nieważności przedmiotowej decyzji.

III – Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym i postępowanie przed Trybunałem

19. Postanowieniem, które wpłynęło do Trybunału w dniu 3 kwietnia 2012 r., Krajský soud v Praze zawiesił postępowanie i zgodnie z art. 267 TFUE przedłożył Trybunałowi następujące pytania prejudycjalne:

- „1. W jaki sposób należy rozumieć pojęcie »wartości kapitałowej praw do emerytury« zawarte w art. 11 ust. 2 załącznika VIII do rozporządzenia Rady (EWG, Euratom, EWWiS) nr 259/68 z dnia 29 lutego 1968 r. ustanawiającego Regulamin pracowniczy urzędników i Warunki zatrudnienia innych pracowników Wspólnot Europejskich, w brzmieniu zmienionym rozporządzeniem Rady nr 723/2004 (zwanego dalej »regulaminem pracowniczym«)? Czy pojęcie to obejmuje poziom praw do emerytury zarówno w formie ekwiwalentu aktuarialnego, jak i w formie zryczałtowanej wartości wykupu, określonych w art. 11 ust. 2 załącznika VIII do Regulaminu pracowniczego w brzmieniu sprzed wejścia w życie rozporządzenia nr 723/2004, czy też należy pojęcie to utożsamić tylko z jednym z tych pojęć, a jeżeli nie, to w jaki sposób różni się ono od tych pojęć?
2. Czy art. 11 ust. 2 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego w związku z art. 4 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej, w brzmieniu zmienionym traktatem lizbońskim, stoi na przeszkodzie stosowaniu metody wyliczania uprawnień emerytalnych, określonej w § 105a ust. 1 ustawy nr 155/1995 o ubezpieczeniu emerytalnym oraz w rozporządzeniu rządowym nr 586/2006 w sprawie szczegółowych zasad wzajemnego transferu uprawnień emerytalnych z systemem emerytalnym Wspólnot Europejskich? Czy w tym kontekście ma znaczenie, że metoda wyliczania w konkretnym wypadku prowadzi do ustalenia uprawnień emerytalnych podlegających transferowi do systemu emerytalnego UE na poziomie niższym niż połowa wartości składek odprowadzonych przez urzędnika do krajowego systemu emerytalnego?
3. Czy wyrok Trybunału Sprawiedliwości w sprawie C-293/03 My należy interpretować w ten sposób, że dla potrzeb wyliczania wartości praw do emerytury podlegających transferowi do unijnego systemu emerytalnego na zasadzie metody aktuarialnej zależnej od okresu ubezpieczenia indywidualny wskaźnik podstawy wymiaru musi także obejmować okres, w którym, przed dniem złożenia wniosku o transfer uprawnień emerytalnych, urzędnik Unii był już objęty unijnym systemem emerytalnym?».

20. R. Časta, Republika Czeska i Komisja przedstawili uwagi na piśmie.

21. Na rozprawie w dniu 13 marca 2013 r. swoje stanowiska przedstawili R. Časta, Republika Czeska oraz Komisja.

IV – Ocena prawna

A – Uwagi wstępne

22. Zanim poddam analizie pytania prejudycjalne, należy przedstawić kilka podstawowych wytycznych podlegających wywiedzeniu z orzecznictwa, w szczególności z wyroku w sprawie *My*⁸, które moim zdaniem są istotne dla niniejszej sprawy.

23. Artykuł 11 ust. 2 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego przyznaje urzędnikowi podejmującemu służbę w Unii prawo⁹ do transferu nabytych wcześniej praw do emerytury do systemu emerytalnego Unii Europejskiej. Ustanowiona w ten sposób koordynacja między systemami emerytalnymi następuje w dwóch etapach. W etapie pierwszym właściwe organy krajowe określają i transferują do Unii wartość praw do emerytury. Zgodnie z orzecznictwem Trybunału państwa członkowskie są zobowiązane zgodnie z art. 11 ust. 2 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego w związku z art. 4 ust. 3 TUE do wydania koniecznych w tym względzie przepisów¹⁰.

24. Etap drugi polega na konwersji tej wartości przez instytucje UE w lata służby uprawniającej do emerytury, jakie mają zostać zaliczone w unijnym systemie emerytalnym¹¹. Obliczenie wartości kapitałowej należy do państw członkowskich¹², a więc postawione pytania prejudycjalne dotyczą pierwszego etapu tego procesu.

25. Celem umożliwienia transferu uprawnień emerytalnych jest ułatwienie przejścia pracowników z państw członkowskich do służby Unii i zapewnienie w ten sposób Unii możliwie najlepszego wyboru personelu wykwalifikowanego, o odpowiednim doświadczeniu zawodowym¹³.

26. Z tego celu, przy realizacji którego państwa członkowskie wspierają Unię zgodnie z zasadą lojalnej współpracy określoną w art. 4 ust. 3 TUE, wynika podstawowa zasada, która moim zdaniem przewodziła orzecznictwu Trybunału dotyczącemu spornej normy: status emerytalny osoby wykonującej działalność zawodową w państwie członkowskim nie może ulec pogorszeniu wskutek podjęcia pracy w charakterze urzędnika w służbie UE.

27. Ta podstawowa zasada uwidacznia się w szczególności w ww. wyroku w sprawie *My*. W tej sprawie urzędnik w służbie Rady WE, który uczestniczył przez 27 lat w europejskim, a wcześniej przez 19 lat w belgijskim systemie emerytalnym, wyraźnie odstąpił od transferu swoich belgijskich praw do emerytury na WE. Wcześniejsza emerytura, o którą wystąpił w Belgii, nie została przyznana, gdyż nie był on objęty koniecznym w tym względzie 35-letnim okresem uczestnictwa w belgijskim systemie emerytalnym.

28. Mimo że art. 11 ust. 2 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego nie zawiera wyraźnego stwierdzenia dotyczącego krajowych praw do emerytury, w przypadku gdy urzędnik w służbie UE odstępuje od transferu swojego prawa do emerytury, Trybunał stwierdził, że państwo członkowskie, które odmawia zaliczenia okresów zatrudnienia w ramach systemu wspólnotowego dla celów nabycia prawa do wcześniejszej emerytury w krajowym systemie emerytalnym, narusza postanowienia

8 — Wyrok z dnia 16 grudnia 2004 r. w sprawie C-293/03 *My*, Zb.Orz. s. I-12013.

9 — Wyrok z dnia 14 czerwca 1990 r. w sprawie C-37/89 *Weiser*, Rec. s. I-2395, pkt 12.

10 — Wyroki: z dnia 20 października 1981 r. w sprawie 137/80 Komisja przeciwko Belgii, Rec. s. pkt 9, 18; z dnia 20 marca 1986 r. w sprawie 72/85 Komisja przeciwko Niderlandom, Rec. s. 1219, pkt 16; z dnia 18 kwietnia 1989 r. w sprawie 130/87 *Retter*, Rec. s. 865, pkt 22; z dnia 17 lipca 1997 r. w sprawie C-52/96 Komisja przeciwko Hiszpanii, Rec. s. I-4637, pkt 9.

11 — Artykuł 11 ust. 2 regulaminu pracowniczego. Wyrok Sądu z dnia 18 marca 2004 r. w sprawie T-67/02 *Radauer* przeciwko Radzie, RecFP s. I-A-89 i II-395, pkt 29, 30.

12 — Wyrok z dnia 9 listopada 1989 r. w sprawach połączonych 75/88, 146/88 i 147/88 *Bonazzi-Bertottilli* i in., Rec. s. 3599, pkt 17.

13 — Wyżej wymieniony w przypisie 10 wyrok w sprawie Komisja przeciwko Belgii, pkt 11; ww. w przypisie 8 wyrok w sprawie *My*, pkt 44.

regulaminu pracowniczego w związku z art. 10 WE (obecnym art. 4 ust. 3 UE)¹⁴. Rozważania rzecznika generalnego A. Tizziana dowodzą, że wspomniana podstawowa zasada była decydująca dla argumentacji Trybunału. Stwierdził on bowiem, że przy wykładni tego przepisu „chodzi [...] przecież o zagwarantowanie [...] ciągłości statusu emerytalnego urzędników¹⁵”.

29. Sprawa My dowodzi, że zasada, zgodnie z którą status emerytalny osoby wykonującej działalność zawodową w państwie członkowskim nie może ulec pogorszeniu wskutek podjęcia pracy w charakterze urzędnika w służbie UE, ma zastosowanie zarówno w przypadku transferu, jak też w przypadku nieskorzystania z transferu krajowych praw do emerytury.

30. W odniesieniu do urzędnika w służbie UE, który opowiedział się przeciwko transferowi praw do emerytury, prawo krajowe musi zaliczać lata zatrudnienia spędzone w służbie UE w zakresie przewidzianego dla praw do emerytury minimalnego okresu ubezpieczenia¹⁶ i stworzyć w ten sposób perspektywę emerytury częściowej odpowiadającej nabytym prawom.

31. Jeśli urzędnik podejmujący służbę w UE decyduje się na transfer praw do emerytury, to moim zdaniem, co wynika ze wspomnianej podstawowej zasady, w chwili po dokonaniu transferu praw do emerytury jego sytuacja musi zostać zrównana pod względem finansowym z sytuacją taką, jak gdyby pozostał w krajowym systemie emerytalnym. Innymi słowy wymieniona zasada wymaga, aby podlegająca wyliczeniu w danym czasie wartość prawa do emerytury w razie hipotetycznego pozostania w krajowym systemie ubezpieczenia emerytalnego odpowiadała w danym czasie wartości emerytury częściowej w razie wstąpienia do służby UE przy braku transferu praw do emerytury i wartości przetransferowanej kwoty pieniężnej w przypadku dokonania transferu praw do emerytury.

B – Pierwsze pytanie prejudycjalne

32. Poprzez pierwsze pytanie prejudycjalne sąd odsyłający dąży do wyjaśnienia pojęcia „wartości kapitałowej praw do emerytury”, które na mocy rozporządzenia nr 723/2004 zostało zawarte w art. 11 ust. 2 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego. Objasniony ma przy tym zostać w szczególności stosunek między tym pojęciem i stosowanymi przed wejściem w życie tego rozporządzenia pojęciami ekwiwalentu aktuarialnego oraz zryczałtowanej wartości wykupu praw do emerytury.

33. R. Časta uważa, że wartość kapitałowa określana jest na podstawie kryteriów krajowych, przy czym jednakże zaliczone muszą zostać okres trwania ubezpieczenia oraz zapłacone przez ubezpieczonego składki. Jego zdaniem w systemie emerytalnym finansowanym przez składki wartość kapitałowa musi być proporcjonalna do składek ubezpieczeniowych. Ponadto zgodnie z postanowieniem odsyłającym R. Časta argumentuje, że od wejścia w życie rozporządzenia nr 723/2004 metoda ekwiwalentu aktuarialnego nie jest dopuszczalna jako metoda obliczania praw podlegających transferowi.

34. Republika Czeska uważa natomiast, że pojęcie wartości kapitałowej praw do emerytury opisuje finansowy ekwiwalent ewentualnej emerytury, do pobrania której beneficjent będzie uprawniony w przyszłości. Zmiana brzmienia regulaminu pracowniczego przez rozporządzenie nr 723/2004 nie miała wyłączyć metody ekwiwalentu aktuarialnego jako metody obliczania, lecz jej celem było potwierdzenie kompetencji państw członkowskich w zakresie ustalania metody obliczania, również z uwagi na prawa państw członkowskich do określania podstawowych zasad ich systemów zabezpieczenia społecznego (art. 153 ust. 4 TFUE). Metoda obliczania zależy od struktury systemu emerytalnego. Również Komisja Europejska uważa, że zmiana poprzez rozporządzenie nr 723/2004 miała stworzyć państwom członkowskim więcej swobody w zakresie metod obliczania wartości kapitałowej.

14 — Wyżej wymieniony w przypisie 8 wyrok w sprawie My, pkt 45–49.

15 — Opinia rzecznika generalnego A. Tizziana w ww. w przypisie 8 sprawie My, pkt 95.

16 — Postanowienie z dnia 9 lipca 2010 r. w sprawach połączonych C-286/09 i C-287/09 Ricci, Zb.Orz. s. I-93, pkt 30–33.

35. Do zmiany dokonanej przez rozporządzenie nr 723/2004 przepis art. 11 ust. 2 załącznika VIII regulaminu pracowniczego oferował państwom członkowskim alternatywę i stanowił, że urzędnik w służbie UE może zlecić wypłatę z krajowego systemu na rzecz Wspólnoty „ekwiwalentu aktuarnego albo zryczałtowanej wartości wykupu praw do emerytury”.

36. Trybunał zdefiniował oba te pojęcia w wyrok w sprawie Bodson. Ekwiwalent aktuarny służy obliczeniu wysokości kwoty „ewentualnego, przyszłego, powtarzającego się świadczenia”, tutaj emerytury, w której spodziewana emerytura jest dyskontowana ze względu na wcześniejszą wypłatę oraz ryzyko zgonu przed jej wymagalnością. Zryczałtowana wartość wykupu praw do emerytury jest natomiast obliczana poprzez „zsumowanie składek uiszczonych przez ubezpieczonego i w odpowiednim przypadku jego pracodawcę, do których dolicza się odsetki”¹⁷. W sprawie Komisja przeciwko Luksemburgowi Trybunał stwierdził, że państwo członkowskie może dokonać wyboru między tymi dwoma metodami i wybór ten nie przysługuje urzędnikowi¹⁸. Transfer musi nastąpić również wtedy, gdy prawo do emerytury ma charakter ograniczony, warunkowy lub przyszły i nie wystarczy do natychmiastowej wypłaty emerytury¹⁹.

37. Po jego zmianie przez rozporządzenie nr 723/2004 omawiany przepis przewiduje obecnie transfer „wartości kapitałowej praw do emerytury”. W tym kontekście sądowi odsyłającemu nasuwa się pytanie o to, jakie konsekwencje wynikają z tej zmiany w odniesieniu do obu wymienionych wcześniej przez ten przepis sposobów obliczania.

38. Brzmienie, systematyka, geneza oraz ratio legis art. 11 ust. 2 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego dowodzą, że w przypadku wartości kapitałowej chodzi o ustaloną zgodnie z metodą matematyczną wartość praw do emerytury, bez określania sposobu obliczania.

39. Zgodnie z brzmieniem „wartość kapitałowa praw do emerytury” stanowi kwotę pieniężną, która odpowiada wartości praw do emerytury. Brzmienie to nie dostarcza żadnych wyraźnych informacji na temat tego, w jaki sposób wartość kapitałowa jest ustalana, jednakowoż sugeruje obliczenie wartości przyszłych (ewentualnych) praw do emerytury w momencie dokonywania transferu na rzecz europejskiego systemu emerytalnego, a więc metodę ekwiwalentu aktuarnego.

40. Również wykładnia systemowa pozwala stwierdzić, że obliczenie podlegającej transferowi kwoty pieniężnej na zasadzie metody ekwiwalentu aktuarnego pozostaje co najmniej dopuszczalne. Artykuł 11 ust. 1 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego przewiduje bowiem, jak Komisja słusznie podkreśla, właśnie tę metodę dla obliczenia wartości praw do emerytury, w przypadku gdy urzędnik w służbie UE kończy tę służbę i przechodzi do krajowego systemu emerytalnego. Jest mało przekonująca teza, by praktykowana przez samą UE metoda obliczania miała być zakazana państwom członkowskim.

41. Geneza omawianego przepisu dowodzi, że wskutek jego zmiany państwa członkowskie powinny mieć obecnie możliwość dokonania wyboru przy obliczaniu podlegającej transferowi kwoty pieniężnej poza dwiema wyraźnie wcześniej przewidzianymi metodami również innych metod obliczania (np. modeli mieszanych). I tak Komisja wyraźnie uzasadniła swój wniosek dotyczący zmiany regulaminu pracowniczego urzędników tym, że „zamierzona jest większa neutralność przy dokonywaniu transferu praw do emerytury”²⁰.

17 — Wyrok z dnia 18 marca 1982 r. w sprawie 212/81 Bodson, Rec. s. 1019, pkt 7, 8.

18 — Wyroki: z dnia 17 grudnia 1987 r. w sprawie 315/95 Komisja przeciwko Luksemburgowi, Rec. s. 5391, pkt 22; z dnia 4 maja 1988 r. w sprawie 64/85 Watgen, Rec. s. 2435, pkt 9.

19 — Wyżej wymieniony w przypisie 10 wyrok w sprawie Komisja przeciwko Belgii, pkt 12.

20 — COM(2002) 213 wersja ostateczna, s. 5.

42. Wszelkie wątpliwości co do dopuszczalności różnych, w szczególności wcześniej wymienionych w omawianym przepisie, metod obliczania rozwiewa analiza celu tego przepisu. Stwierdziłem już, że przepis ten poprzez zabezpieczenie praw do emerytury nabytych wcześniej w ramach systemów emerytalnych państw członkowskich ma umożliwić UE rekrutację personelu wykwalifikowanego i o odpowiednim doświadczeniu zawodowym.

43. Trybunał stwierdził już, że art. 11 ust. 2 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego nie harmonizuje systemów emerytalnych państw członkowskich²¹. Unia nie posiada również kompetencji do takiej harmonizacji²²; przeciwnie, art. 153 ust. 4 TFUE odsyła wyraźnie do „pra[w] państw członkowskich do określania podstawowych zasad ich systemów zabezpieczenia społecznego”. Unia jedynie „przyjmuje w dziedzinie zabezpieczenia społecznego środki niezbędne do ustanowienia swobodnego przepływu pracowników”²³.

44. W konsekwencji zasadniczych praw państw członkowskich do określania ich systemów zabezpieczenia społecznego rozwinęła się kwitnąca różnorodność tych systemów²⁴. Mogą one na przykład przewidywać system repartycyjny lub kapitałowy. Mogą one wiązać wysokość świadczeń z wysokością uiszczonych składek, a w systemie kapitałowym nawet całkowicie określać tę wysokość według wartości zaoszczędzonej kwoty („defined-contribution”) lub ustalać ją niezależnie od składek, np. według takich kryteriów jak okres trwania ubezpieczenia i wynagrodzenie uprawnionego bądź jako emeryturę jednolitą („defined-benefit”) ²⁵.

45. Z różnorodności systemów wynika automatycznie różnorodność metod obliczania, między którymi państwa członkowskie mogą dokonywać wyboru. Jeżeli dany system emerytalny określa wysokość świadczeń emerytalnych wyłącznie według na przykład wartości składek ulokowanych w funduszu akcyjnym, to obliczenie wartości kapitałowej praw do emerytury za pomocą metody ekwiwalentu aktuarialnego wydaje się problematyczne, ponieważ prawa do emerytury nie są przecież możliwe do określenia. W przeciwieństwie do tego obliczenie zryczałtowanej wartości wykupu praw do emerytury zakłada zgodnie z jej definicją istnienie składek ubezpieczeniowych, które wedle informacji przedstawionych przez sąd odsyłający w ogóle nie były przewidziane w Republice Czeskiej przed 1993 r., ponieważ emerytury były finansowane z wpływów podatkowych. Jednakże również w systemie finansowanym ze składek obliczanie zryczałtowanej wartości wykupu wydaje się sprzeczne z tym systemem, w sytuacji gdy wysokość świadczeń emerytalnych nie jest w ogóle określana według składek ubezpieczeniowych.

46. W świetle powyższych rozważań należy odpowiedzieć na pierwsze pytanie prejudycjalne w ten sposób, że pojęcie „wartości kapitałowej praw do emerytury” zawarte w art. 11 ust. 2 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego odnosi się do wartości praw do emerytury ustalonej metodą matematyczną, bez określenia sposobu obliczania. Dotychczasowe metody obliczania są nadal dopuszczalne dla potrzeb określenia wartości kapitałowej praw do emerytury.

C – Drugie pytanie prejudycjalne

47. Drugie pytanie prejudycjalne dotyczy zgodności określonej i stosowanej w prawie krajowym metody obliczania wartości kapitałowej praw do emerytury podlegającej transferowi na rzecz Unii z art. 11 ust. 2 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego oraz art. 4 ust. 3 TUE, przy czym sąd odsyłający szczególnie podkreśla, że metoda obliczania w konkretnym wypadku prowadzi do ustalenia wartości

21 — Wyżej wymieniony w przypisie 18 wyrok w sprawie Komisja przeciwko Luksemburgowi, pkt 21.

22 — Opinia rzecznika generalnego Y. Bota w sprawie C-343/08 Komisja przeciwko Republice Czeskiej (wyrok z dnia 14 stycznia 2010 r.), Zb.Orz. s. I-275, pkt 53. Wyrok z dnia 30 stycznia 1997 r. w sprawie C-340/94 de Jaeck, Rec, s. I-461, pkt 18.

23 — Artykuł 48 TFUE.

24 — Na rozprawie Komisja mówiła o ponad 300 wariantach.

25 — Zobacz OECD, *Pensions at a Glance*, 2005; zaktualizowany w: OECD, *Pensions at a Glance*, 2011. W przedmiocie zmian systemów zob. biała księga Komisji „Plan na rzecz adekwatnych, bezpiecznych i stabilnych emerytur”, COM(2012) 55 z dnia 16 lutego 2012 r.

kapitałowej na poziomie niższym niż połowa wartości odprowadzonych składek. Pytanie to zyskuje dodatkowo na doniosłości z tego względu, że według informacji przedstawionych przez strony przeniesienie wartości kapitałowej praw do emerytury jest w prawie czeskim przewidziane tylko dla osób objętych ubezpieczeniem emerytalnym, które podejmują służbę w UE, i stosowne przepisy zostały ustanowione właśnie dla tych osób. Chodzi więc zatem o uregulowanie ustanowione dla niniejszego przypadku, co niesie w szczególności skutki dla analizy zasady równego traktowania.

48. Jak wynika z okoliczności faktycznych, pytanie to powstaje w kontekście czeskiego systemu emerytalnego, którego istotne cechy zamierzam przedstawić w znacznym skrócie. Wskazany system finansuje się zasadniczo na podstawie metody repartycji, w ramach której pracodawcy i pracownicy uiszczają składki od 1993 r. Kwota emerytury podlegającej wypłacie w razie wystąpienia zdarzenia uprawniającego do jej otrzymania jest określona, jak twierdzi sąd odsyłający, ustawowo („defined-benefit”)²⁶ i jest obliczana według wzoru, który uwzględnia poza całkowitym okresem ubezpieczenia również wysokość dochodu, tę ostatnią jednakowoż mocno degresywnie. To oznacza, że wyższy dochód skutkuje co prawda wyższą emeryturą, jednakże od pewnego poziomu dochodu kwoty są uwzględniane jedynie w zredukowanej wysokości. System ten odznacza się więc tym samym wyraźnym solidarnym charakterem.

49. W razie przystąpienia przez osobę objętą ubezpieczeniem emerytalnym do systemu emerytalnego UE przenoszony jest ekwiwalent aktuarialny praw do emerytury²⁷. W świetle ustalonej metody obliczania wartość ta wynosiła w rezultacie w odniesieniu do praw do emerytury przysługujących R. Časta mniej niż 50% składek odprowadzonych przez niego i jego pracodawcę.

50. Zdaniem R. Časta ta metoda obliczania narusza art. 11 ust. 2 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego, art. 4 ust. 3 TUE i art. 45 TFUE. Już przed sądem odsyłającym argumentował on, że wartość kapitałowa powinna być zbliżona do całkowitej wartości uiszczonych składek lub ją przekraczać. Jego zdaniem czescy pracownicy w służbie UE są na mocy przepisów krajowych traktowani mniej korzystnie niż pracownicy w służbie UE z innych państw członkowskich. Zastosowana metoda obliczania jest niezrozumiała, wykorzystuje parametry (jak zastosowana stopa procentowa), które dobiegają od parametrów obliczania emerytury, i stosuje wartość przewidywalnej długości życia, która jest niezgodna z danymi Eurostatu.

51. Republika Czeska, jak również implicite organ pozwany w postępowaniu przed sądem krajowym, uważa zastosowaną metodę obliczania za zgodną z prawem. Przestrzegany jest art. 4 ust. 3 TUE, ponieważ czescy pracownicy w służbie UE przy transferze ich praw do emerytury nie powinni doznawać utraty wartości tych praw w stosunku do osób pozostających w czeskim systemie emerytalnym. Czeski system ubezpieczenia emerytalnego odznacza się wysokim poziomem solidarności, co nieuchronnie skutkuje tym, że z wysokimi składkami ubezpieczeniowymi związane są proporcjonalnie niższe świadczenia emerytalne.

52. Zdaniem Komisji ani art. 11 ust. 2 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego, ani art. 4 ust. 3 TUE nie określają państwom członkowskim dokładnej treści środków, jakie muszą podjąć w celu przeniesienia praw do emerytury. Obowiązek państw członkowskich jest w tym względzie ograniczony do ustanowienia mechanizmu dotyczącego transferu wartości kapitałowej.

26 — R. Časta uważa za określone składki, a nie świadczenia emerytalne. Dla Trybunału decydująca musi być charakterystyka przedstawiona przez sąd odsyłający.

27 — W odniesieniu do szczegółów ustawowej regulacji należy w szczególności odesłać do pkt 11 i 12 niniejszej opinii.

53. Państwa członkowskie dysponują w odniesieniu do środków, które, zgodnie z tym, co powiedziano wyżej, muszą podjąć w celu transpozycji art. 11 ust. 2 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego, znacznym marginesem uznania, jednakowoż nie swobodą uznania. Przeciwnie, muszą one w szczególności przestrzegać dwóch podstawowych zasad. Po pierwsze, wydane przepisy wykonawcze muszą skutecznie realizować wymogi wynikające z art. 11 ust. 2 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego i spełniać tym samym wymienioną wyżej²⁸ podstawową zasadę. Po drugie, państwa członkowskie muszą przestrzegać zasady równego traktowania.

54. Zgodnie z zasadą skutecznej realizacji wymogów wynikających z art. 11 ust. 2 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego status emerytalny urzędników nie może ulec pogorszeniu wskutek podjęcia służby w UE. Państwa członkowskie muszą więc dokonać transferu *całej*, prawidłowo obliczonej metodami matematyki finansowej, wartości kapitałowej praw do emerytury, które urzędnik nabył w związku ze swoją pracą w państwie członkowskim, uaktualnionej z datą faktycznego przekazania tych praw.

55. Jeżeli obliczenie wartości kapitałowej następuje, tak jak w przypadku czeskiego systemu emerytalnego, metodą ekwiwalentu aktuarialnego, to dla obliczenia muszą być stosowane dopuszczalne matematyczno-ubezpieczeniowe i statystyczne stopy procentowe, tabele śmiertelności i wzory. Zastosowane parametry muszą ponadto uwzględniać w szczególności zakaz dyskryminacji²⁹.

56. Użycie parametrów, które, jak podnosi R. Časta, odbiegają od parametrów stosowanych do obliczania emerytury, jest dopuszczalne, o ile przyczyną tego jest okoliczność, że przy obliczaniu ekwiwalentu aktuarialnego chodzi o inną operację matematyczną niż przy obliczaniu emerytury. Państwa członkowskie nie są również zobowiązane do korzystania ze statystyk Eurostatu, o ile powołują się one na inne dopuszczalne źródła.

57. Dalsze wymogi dla określania środków państw członkowskich w ramach art. 11 ust. 2 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego wynikają z zasady równego traktowania.

58. R. Časta nie może jednak powołać się ani na dyskryminację w stosunku do urzędników w służbie UE z innych państw członkowskich w związku z zastosowaniem innej metody obliczania wartości kapitałowej³⁰, ani na dyskryminację w stosunku do osób uczestniczących w czeskim systemie emerytalnym, które przechodzą do systemu emerytalnego innego państwa członkowskiego i korzystają ze skoordynowanych działań UE³¹. W obu wypadkach różnicowanie jest oparte na uprawnieniu państw członkowskich do określania ich systemów emerytalnych.

59. Niezgodna z prawem byłaby jednak sytuacja, w której prawo krajowe państwa członkowskiego oferowałoby w zakresie transferu praw do emerytury między dwoma systemami emerytalnymi metody obliczania, z których nie mogą korzystać osoby uczestniczące w krajowym systemie emerytalnym, które przechodzą na służbę UE. Trybunał stwierdził już, że w tym przypadku należy przyjąć taką samą

28 — Punkt 26 niniejszej opinii.

29 — Zobacz w tym względzie w odniesieniu do obowiązków prawodawcy wspólnotowego wyrok z dnia 11 września 2007 r. w sprawie C-227/04 P Lindorfer przeciwko Radzie, Zb.Orz. s. I-6767, pkt 52, 58, 59.

30 — Całkowita odmowa umożliwienia przez państwo członkowskie transferu praw do emerytury stanowi jednakże dyskryminację; zob. ww. w przypisie 10 wyrok w sprawie Komisja przeciwko Belgii, pkt 19.

31 — Rozporządzenie Rady (EWG) nr 1408/71 z dnia 14 czerwca 1971 r. w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników najemnych i ich rodzin przemieszczających się we Wspólnocie (Dz.U. L 149, s. 2), obecnie rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. L 166, s. 1). To ostatnie stosuje się zgodnie z jego art. 91 od dnia 1 maja 2010 r. Zobacz F. Schreiber, *Artykuł 91*, w: F. Schreiber i in., *VO (EG) Nr. 883/2004*, München, C.H. Beck 2012.

metodę obliczania również dla transferu praw urzędników w służbie UE³². Podobnie państwo członkowskie nie może odmówić urzędnikom w służbie Unii stosowania metody obliczania wartości praw do emerytury, która może być stosowana w przypadku osób przynależących do jego systemu emerytalnego, dokonujących transferu praw do emerytury do organizacji międzynarodowej.

60. Do sądu krajowego należy sprawdzenie, czy opisane wymogi zostały zachowane w prawie krajowym.

61. Na koniec należy przeanalizować dokonane przez sąd odsyłający porównanie między obliczoną wartością kapitałową i uiszczonymi składkami. Takie porównanie jest mało użyteczne, jeśli, tak jak w czeskim systemie emerytalnym, składki ubezpieczeniowe nie mają żadnego wpływu na wysokość emerytury, zaś wartość kapitałowa jest obliczana za pomocą metody ekwiwalentu aktuarialnego tej emerytury.

62. W takim przypadku nie można wykluczyć, że obliczenie wartości kapitałowej, w szczególności w systemach emerytalnych opartych na zasadzie solidarności, może w przypadku osób mających większe dochody dawać wynik w postaci wartości kapitałowej, która zdecydowanie nie przekracza składek uiszczonych na rzecz systemu emerytalnego. W takich systemach osoby o wysokich dochodach finansują bowiem poprzez swoje składki świadczenia emerytalne osób o niższych dochodach.

63. Zwróciłem już uwagę, że określenie podstawowych zasad krajowych systemów zabezpieczenia społecznego należy do uprawnień państw członkowskich. Już z tego wynika, że solidarny charakter krajowych systemów emerytalnych nie jest sprzeczny z prawem europejskim. Solidarny charakter systemów emerytalnych stanowi prawne i historyczne osiągnięcie nowoczesnego państwa socjalnego, z którego korzysta całe społeczeństwo³³. Unia, tak stanowi wyraźnie art. 34 ust. 1 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, którego nie można nie brać pod uwagę przy dokonywaniu wykładni spornego przepisu, „uznaje i szanuje prawo do świadczeń z zabezpieczenia społecznego [...], zapewniających ochronę w takich przypadkach jak [...] podeszły wiek [...], zgodnie z zasadami ustanowionymi w prawie Unii oraz ustawodawstwach i praktykach krajowych”.

64. W odniesieniu do drugiego pytania prejudycjalnego proponuję w związku z powyższym, aby wykładni art. 11 ust. 2 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego w związku z art. 4 ust. 3 TUE dokonywać w ten sposób, że podjęcie przez osobę wykonującą działalność zawodową w państwie członkowskim pracy w charakterze urzędnika w służbie UE nie może prowadzić do pogorszenia jej statusu w odniesieniu do jej uprawnień emerytalnych. Stosowana przez państwo członkowskie metoda obliczania wartości kapitałowej praw do emerytury musi w razie transferu tych praw w szczególności posługiwać się dopuszczalnymi parametrami, być wykonywana prawidłowo pod względem matematyki finansowej oraz przestrzegać zasady równego traktowania. Sprawdzenie tych wymogów należy do sądu krajowego. Obliczona zgodnie z tymi wymogami jako ekwiwalent aktuarialny wartość kapitałowa, która zdecydowanie nie przekracza kwoty odprowadzonych składek, nie jest przy tym z wymienionych wyżej powodów zasadniczo niedopuszczalna.

65. Sąd odsyłający wydaje się stawiać ponadto pytanie o niewielkim znaczeniu dotyczące związku między wartością kapitałową i składkami, przy czym wagę przywiązuje do symbolicznego progu 50%. Jednakże z uwagi na powyższe wywody jest oczywiste, że nie miałoby sensu opieranie się na tak dokładnie określonym minimalnym progu procentowym, poniżej którego prawo Unii byłoby automatycznie naruszone. Jako że poza tym stosunek między wartością kapitałową i składkami jest w niniejszej sprawie mniej więcej zgodny z zaproponowaną symboliczną wartością, odpowiedź udzielona powyżej jest moim zdaniem wystarczająca.

32 — Wyżej wymienione w przypisie 18 wyroki: w sprawie Komisja przeciwko Luksemburgowi, pkt 24; w sprawie Watgen, pkt 10.

33 — G. Ritter, *Der Sozialstaat, Entstehung und Entwicklung im internationalen Vergleich*, 3. Aufl., München, Oldenbourg 2010.

D – Trzecie pytanie prejudycjalne

66. Poprzez trzecie pytanie prejudycjalne sąd odsyłający dąży do ustalenia, czy wyrok Trybunału w sprawie *My* należy interpretować w ten sposób, że przy obliczaniu wartości kapitałowej praw do emerytury urzędnika podejmującego służbę w UE na zasadzie metody aktuarialnej zależnej od okresu ubezpieczenia indywidualna podstawa wymiaru musi także obejmować okres, w którym, przed dniem złożenia wniosku o transfer uprawnień emerytalnych, urzędnik Unii był już objęty unijnym systemem emerytalnym. Pytanie to powstaje w kontekście tej okoliczności, że według informacji przedstawionych przez strony transfer wartości kapitałowej jest w odniesieniu do urzędników podejmujących służbę w UE jedynym przypadkiem, w którym osoba objęta czeskim systemem emerytalnym, która nie uzyskała minimalnego okresu ubezpieczenia³⁴, otrzymuje zapłatę z czeskiego systemu emerytalnego.

67. R. Časta opowiada się za obowiązkiem uwzględnienia wymienionego okresu w ramach obliczania wartości kapitałowej na zasadzie metody aktuarialnej, opierając się na metodzie obliczania przyjętej w ramach art. 52 rozporządzenia nr 883/2004. Podkreśla on, że przy transferze jego praw do emerytury traci wszystkie uprawnienia w czeskim systemie emerytalnym.

68. Republika Czeska uważa, że obowiązek uwzględnienia wymienionego okresu nie wynika z wyroku w sprawie *My*, u którego podstaw leżał całkiem inny stan faktyczny. Przeciwnie, z samego brzmienia art. 11 ust. 2 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego wynika, że dla potrzeb obliczenia wartości kapitałowej należy uwzględniać tylko okres uczestnictwa w krajowym systemie emerytalnym. Uwzględnienie okresu między przystąpieniem do systemu emerytalnego Unii i złożeniem wniosku o transfer uprawnień emerytalnych powoduje, że wymieniony okres jest uwzględniany podwójnie przy obliczaniu emerytury. Pozwany w postępowaniu przed sądem krajowym i Komisja podzielają to stanowisko.

69. Państwa członkowskie nie mają obowiązku włączania przy obliczaniu wartości kapitałowej praw do emerytury do indywidualnej podstawy wymiaru także okresu, w którym, przed dniem złożenia wniosku o transfer uprawnień emerytalnych, urzędnik Unii był już objęty unijnym systemem emerytalnym.

70. Taki obowiązek państw członkowskich nie wynika ani z wyroku w sprawie *My*, który zgodnie z tym, co stwierdzono wyżej, nie dotyczy przypadku urzędnika UE³⁵ zlecającego dokonanie transferu swoich praw do emerytury, ani z brzmienia art. 11 ust. 2 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego, który mówi o prawach [urzędnika] do emerytury „[...] z tytułu takiej służby lub działalności”, a więc „nabytych” w krajowym systemie emerytalnym, ani z rozporządzenia nr 883/2004, którego zgodnie z jego art. 2 ust. 1 nie stosuje się do urzędników instytucji Unii³⁶. Podniesiona przez R. Časta utrata uprawnień z czeskiego systemu w razie transferu praw do emerytury jest skutkiem zmiany systemu emerytalnego, w którym uczestniczy.

34 — W takiej sytuacji znajduje się także R. Časta. Według jego pisma minimalny okres ubezpieczenia wynosi 25 lat, według wyjaśnień w toku rozprawy – 35 lat. Różnicę można wyjaśnić w ten sposób, że pierwotnie określony 25-letni minimalny okres ubezpieczenia w Republice Czeskiej jest od 2010 r. stopniowo podnoszony do minimum 35 lat. Zob. OECD, *Pensions at a Glance*, 2011, s. 212.

35 — Zobacz pkt 27 i 28 niniejszej opinii.

36 — W przedmiocie przepisu art. 2 ust. 1 rozporządzenia nr 1408/71 zob. wyrok z dnia 3 października 2000 r. w sprawie C-411/98 *Ferlini*, Rec. I-8081, pkt 41; ww. w przypisie 8 wyrok w sprawie *My*, pkt 35.

V – Wnioski

71. Proponuję zatem, aby Trybunał udzielił na przedłożone mu pytania udzielić następującej odpowiedzi:

1. Pojęcie „wartości kapitałowej praw do emerytury” zawarte w art. 11 ust. 2 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego odnosi się do wartości praw do emerytury ustalonej metodą matematyczną, bez określenia sposobu obliczania. Dotychczasowe metody obliczania są nadal dopuszczalne dla potrzeb określenia wartości kapitałowej praw do emerytury.
2. Artykuł 11 ust. 2 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego w związku z art. 4 ust. 3 TUE należy interpretować w ten sposób, że podjęcie przez osobę wykonującą działalność zawodową w państwie członkowskim pracy w charakterze urzędnika w służbie UE nie może prowadzić do pogorszenia jej statusu w odniesieniu do jej uprawnień emerytalnych. Stosowana przez państwo członkowskie metoda obliczania wartości kapitałowej praw do emerytury musi w razie transferu tych praw w szczególności być wykonywana prawidłowo pod względem matematyki finansowej, posługiwać się dopuszczalnymi parametrami oraz przestrzegać zasady równego traktowania. Sprawdzenie tych wymogów należy do sądu krajowego. Obliczona zgodnie z tymi wymogami jako ekwiwalent aktuarialny wartość kapitałowa, która zdecydowanie nie przekracza kwoty odprowadzonych składek, nie jest przy tym z wymienionych wyżej powodów zasadniczo niedopuszczalna.
3. Przy obliczaniu przez państwo członkowskie wartości kapitałowej praw do emerytury urzędnika podejmującego służbę w UE na zasadzie metody aktuarialnej do indywidualnej podstawy wymiaru nie musi być wliczany okres, w którym, przed dniem złożenia wniosku o transfer uprawnień emerytalnych, urzędnik Unii był już objęty unijnym systemem emerytalnym.